

WWW
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 9.

У Сомбору 15 Мая 1868.

Год. X.

Телесно васпитанѣ.

(Настављно).

3. О ОДЕЛУ.

Тело наше нема природног одеда, кое би му кожу од спољашнѣг уплива и од промене температуре чувало, с тога потребуемо ми одело, кое ће нас од зиме, влаги и велике врућине чувати и бранити. Одедо треба да одговара природним потребама тела нашег, температури ваздуха, добу године, времену и поднебию у коме живимо, и станю здравља нашег. У обште на то се има пазити, да трбух и ноге држимо топлие, а прси, врат и главу неваля ни у зиму яко утопљавати; притом чувати се валя да се яко не зноимо, нити да прозебе-мо. На све ово има се код деце још већма пазити, него код одраслих люди.

Врло е шкодљива тесна одећа, по томе што стешњава удове тела нашег, препречуе и отешчава течай крви, дисањ и слободно мицањ. С' тога неваля давати деци да носе ниске тесне и кожные капе без обода ил с малим ободом, не-треба им ерат стезати навратницима (краватли, мараме на врат), нити допустити да девојке носе мидер или да хаљине стежу рибиом кошћу (фишпаном) или гвозденим шипкама. Деца би могла преко лета сасвим головрата и с отвореним прсима ићи, а на глави лаке капе са повећим заклоном, ил слампе шешире с великим ободом носити. Такође сво одело дечне треба да е пространо и алватно. Око пояса неваля да се деца стежу ременѣм и затегнутим поясевима. Притом на оделу дечнем не треба никакве излишности трпити. Јошт се приметити има, да е за зиму најболѣ вунено, памучно и угасите бое одело, а за лето ланено, лако и отворене особито беле ил сивасте бое одело по здравлѣ е најпробитачније.

Обућа како за мушку, тако и за женску децу, треба

да се буде дешена према нози ни сувише пространа нити тесна. Ко у детињству и у младости носи тесну обућу, тиме изквари прсте и стопалу, па целог века пати од жуљва и ноге му се зноб. Ноге ваља чувати од влаге и мокроте и од сваког пазеба, али у детињ суво доба могло би се допустити да деца школска погдекад босонога иду особито кад се играју. Тиме ноге очврстну и здравие буду. —

Постеля, на којој одраслиа деца и младићи спавају, треба да е тврда и испуњна коњском струњом ил кравиом длаком, или сеном и сламом. Перѣ сувише грее, па с тога за младе люде никако није пробитачно, и саме узглавнице валяло би да су место перя коњском струњом испуњне. Покривач треба да е тапак. Дуњиа за живот главе нетреба младеж да се покрива, ер то е јошт далеко опасније, него на перинама спавати. Постеля треба да е у кревету и то висока. Спаванѣ на земљи и на патосу, или на узвишеним нешто мало од земљѣ даскама, као што е обичај у наших простих люди, неваља.

Напоследку споменуга ваља, да е боядисанѣ лица варварски и шкодљив по здрављѣ обичај. По сведочби свию искусних лекара белило и руменило квари образ и зубе и причињава, да се оне особе, које тим себе мажу, пре времена слабају и ослабе. С' тога би валяло, да сви паметнији люди а особито матере женску децу од тог рђавог обичаја одвикну и да се строго забрани употребљаванѣ сваковрстне штрике, која код наших простих Српкиња у садашнѣ време силна опустошенија чини, здрављѣ им кварећи и ругобу наносећи.

Свештеници, и лекари! Ви сте у овом делу једини саветници и помоћници. Говорите, учите, светуйте отчински жене и кћери простог народа нашег, нека оставе овај неваљали обичај, који на срамоту, и на безнравственост служи и здрављѣ подкопава! Уверен сам, да би својском настојавању вашем за кратко време за руком пошло штриканѣ и многе друге шкодљиве обичаје искоренити.

4. О ЕЛУ И ПИЋУ,

Раном то ест елом и пићем додаје се телу човечијем градиво онако, из каквога се оно састоји, и које му е нужно да се крепити, снажити и обдржати може.

Одрасломе човеку треба само толико ране, колико е нужно, да се попуни оно што се у тјелу поквари и као непотребно напољѣ избаци. — Попуњавањѣ раном мора у равно-

тежи: стајати са потрошеним и одлученим из тела човечијег деловима. А ако је равнотежа та поремећена, морамо се старати да јој опет успоставимо. Ако је болешћу раненји или великим напрезанјем много саставних честица телесних изгубљено, то следује слабост, која се само онда може одклонити, кад се губитак градива телесног раном надокнађује, и по томе у стању оздрављени мора човек више ране примати, да би могао тело своје опоравити и изгубљено здрављје повратити.

На то код одраслих људи ванредно стањје налик је дечије редовно стањје. Докгод тело човечије расти, а то је до 21 — 24 година, нужно је да му се раном не само надокнађују излучене и избачене честице, него да се још и градиво додаје, што је за растенјје и очвршћенјје тела нужно.

Из овога следује, да је раненјје деце и младежи од веома велике важности, те по томе на то се има брижљиво pazити, како се и чиме се младеж у добу развитка свога рани. Што је млађе дете, то све већма од добре ране зависи његово телесно здрављје и развитак.

Овој потреби учинила је задоста мати природа, давши детету материнo млеко, као најпростију и за напрсчад најсходнију и најбољу рану. У материнoм млеку има свију оних честица, из којих се тело наше састоји; притом дете је кадро млеко брзо и лако сварити, стога је оно најбоља и подпуна рана мале деце.

Здраве матере, које су кадре децу доити, треба да за свету дужност сматрају саме доити децу, нити их осим болести и велике слабости и што друго од ове свете дужности решити може. — Одјиче најбољје се налази на сиси своје рођене матере, с' тога му без велике нужде не треба ову природну рану и задовољство закраћивати. — Кад зуби пођу, а то је у осмом или у деветом месецу, онда се може дете почети и другом раном ранити, и мало по мало а не усданпут од сисе одбити. Дуже од једне године дана није нужно децу доити.

Ако мати није у стању дете своје доити, онда се мора зарад тога узети дојкиња. При избору дојкињје важи за савет питати савестног и искусног лекара, који је и иначе при одрањивању деце најбољји саветник. Дојкиња треба да је у кући и под надзором матере детинјје, која с њоме већ и ради свог детета има у свему благо поступати и добро јој држати. —

Жалостно је, што имуњнији људи наши без сваке нужде децу

на дойкињ дају, и што се отмене варошанке стиде и за пони-
женј држе децу своју саме доити. То е знак покварености и
крајниј лудости. И за саму царицу нема лепше ни племенитије
дужности, него што е довињ своје деце.

У место довиња или уз слабо довињ — кад мати мало млека
има — ране децу пресниј кривим млеком, које е с водом поме-
шано и шећером заслађено, но ово се само по лекарском
упутству чинити сме.

На крају прве године почињ се дете мало по мало на-
викавати на рану одраслих люди, и кад трећу годину наврши,
онда се може већ сасвим на такову рану навикнути. Но овде
се приметити има, да деци није слободно давати све оно што
старији люди за ело и пиће употреблюю, и особито их чувати
валя од јаког пића, од тешких ела, од посластица и страно-
земских зачина, кои крв раздражују.

Нека се деци даје за ело и за пиће само оно, што е
природи њиховој сходно и што им нарав подноси, а не што би
им сваривањ а с тим и здрављ кварило, и њи на облапор-
ност дражило. Простота, уздржљивост, умереност есу врлине,
које по здрављ дечије најболј прияю, а чим дете то трое не-
познае, и чим му се омили неумереност, облапорност, неситост,
примизгивањ и избиранј ела и пића, одма се оно раздражи и
разнјжи, и тим се подкопава здрављ, веселост и задовољство.

Млеко е најболя рана и пиће за децу. То е њихов сва-
кидашњи лебац, то е њихово подкрепленј и оснаженј. — С
млеком нека се даје деци по мало бела леба, али пазити валя
да лебац тај није гњцаван, него нека е добро умешен и ис-
печен. Говеђа поливка с јаџом у њој размућеним, ровито јае,
крто месо, добро испечени лебац, масло, лака теста и грах
са кога е люска скинута, — есу по децу пробитачна рана.
Варива су само онда добра по децу кад се с месом поме-
шано дају. Земљоника (кромпир) није по здрављ дечије проби-
тачна, особито ако се често, много, и без меса деци даје; ер
се одтуда може залећи скрофулозна болест, од које сад и
онако многа деца пате. Воће није врло питаво, али кад се
деци умерено даје, добро им прия. Со е такође по здрављ и
напредак дечији у елима нужна, и само е онда шткодљива, ако
се неумерено употреблюе.

За одржанј живота нужно нам е и пиће. Њиме се на-
докнађую водљикасте честице телесне, што их на плућа, на
кожу и кроз бубрежке из тела избацуемо.

Найболѣ е пиће за децу и за младе люде вода, и то из студенца или из извора црпљна, у којој има креча и нешто угљенове киселина. Добра е за пиће вода бистра, чиста, свѣжа, без боје и мириса. Где се пие речна вода, ту би ваљало најпре од страних честица разчистити (дестилирати), и тако чисту и скорашњу употребљавати. Чим дете почне сису остављати, ваља га на воду навикавати. Док се деца скоро искључиво млеком ране, не треба им давати воду врло ладну, него онаку, која е у соби мало престајала и од собног ваздуха се угрејала. После тога ваља их мало по мало на пиће свеже воде навикнути. Никако пак ние преко зиме слободно ону воду деци за пиће давати, која е на слободном ваздуху (н. пр. у каблу, ил у кухни) дуже времена држана и готово следила се.

Рекосмо да е вода најболѣ пиће за децу. Млеко, лети ладно а зими угрејано, давати ваља деци сваки дан да пию.

Кафа и чай есу раздражљива пића и слабо ране даю, с тога их не треба деци давати. Но ако ко баш неће да без кафе децу одрани, тај нека им дае сасвим белу кафу у којој е тек $\frac{1}{8}$ кафе а $\frac{1}{2}$ млека.

Обичне чоколаде у којима има раздражљивих зачинака ретко би ваљало деци давати, и то само мало у млеку. Кафа од жира само е за болестну шкрофулозну децу, а здравой ние од потребе.

Стариој одраслој деци, која су слаба и која мало живости показују, добро е кадкад по неколико капи лаког белог вина или чашицу доброг ал лаког пива за пиће дати. Иначе вино и пиво нетреба да се деци и младићима редовно за пиће дае. Ракија е прави отров за децу и за младе люде, и врло неупутно поступају они родитељи, кои деци својој ово алкохолско пиће пити допуштају, ер тим се сав унутрашњи строй њиховога тела искида и разруши. Ово е зло код нашег простог света јако мах отело, и ваљало би да свештеници, учители, и све старешине прену се од дремежа, и да моћним своим упливом родителѣ освесте о убитачности ракије и јаким пића по млади нараштај њихов. — Као што безмислено и лудо чине прости люди, кои децу ракиом поје, тако исто неупутно поступају отмени люди, кои децу зарана навикавају на чай, на чоколаду, црну кафу и на яку белу кафу, — а јошт горе кои им ликера и пунца пити даю. —

Докле се дете дои матери ил' дојкиња има се чувати од раз-

www. УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
 дражливих ела и од шумних забава и веселя. Она треба да е срцем и душом тој светой дужности својой одава, и да ю с вољом и самопореговаранѣм даню и ноћу врши. Врло е добро да често на слободан ваздух изалзи и да се умерено прохода, али јој се чувати валя од назеба, од ярости и сваке срднѣ, и нетреба да се плаши и у страху да живи.

Сва околица пѣна има се брижљиво чувати да ю невређа, и има с њоме благо поступати, ер од тога поглавито зависи здрављѣ одойчета.

Пошто се дете одбие од сисе, пазити валя да се раном неперетовари. Болови у трбуху, кое мало дете само дреком и бацаканѣм обявљуе, и пролив, есу знаци да му е желудац покварен, с' тога у том случаю одма валя у раненю поправити што е неупутно, а ако неуредно ставѣ за дан ил за два репунусти валя лекара у помоћ звати, а нипошто се на врачаре и баялице не уздати. —

Како манию тако и већу децу чувати валя да се необеду; ела валя им на мале делове нсецкати и упутити их да полагаю еду и добро сажваћу. Врела ела валя најпре разладити и тако деци давати. У обште су врела ела и ладна пића по зубе и желудац дечин шкодљива, с тога треба да се од њи деца чуваю. —

Умереност и уредност у елу и у пићу неможе се доста деци препоручити. Благо оном ко се на те врлине из ране младости навикне, и ко се њи целог живота постоянно држи. Тай се може поуздано падати постоянном здрављу, а то е овде на земљи највеће благо човечие. Ко е у елу и пићу неумерен и неуредан, тай е изложен свакояким болестима телесним и душевним, кое му живот огорчаваю и пре времена га у гроб свале. Глад и жећ код здраве и неразвијене деце есу знаци, по којима се зна да им треба дати ести и пити.

Деца што се одбию од сисе треба да добию пет пута на дан ести и то ујутру и у десет сати пре подне нека до-ручкую, у подне нека обедую, у четир сата после подне нека ужинаю, а на два ил три сата доцније нека мало вечераю. Зиме се мора више давати ести него лети; док дете расте потребуе такође више и бољ ране него иначе. У опште родители треба да децу свою добро ране, да сасудове у којима се ело кува чисто држе, и да нипошто недаду у бакарним некаласаним судовима кувати.

Почем многа деца имаю обичай свашта у уста метати, то

нека их старији чувају, да нећеју у уста обоядисане играчке, кошчице, папириће, оловке, игле, новчиће, и т. д. и да не гризу орахе и лешњикове.

Пушенѣ дувана за младе люде док се у добу растенија и развитка налазе шкодљиво е, особито ако се они с говорениѣм на глас и с поянѣм занимају. Найболѣ би било, кад се видан младић пре двадесет четврте године овой безпослицы научно неби. Децу, што иду у народну школу, треба брижљиво од пушеня чувати, и ово им строго забранити. Кои се учитель сам од ове неприродне потребе уздржати кадар, тай ће и сам свое здрављѣ подпомоћи, а деци и простом народу дати ће тим добар пример, на кои ће се они радо угледати.

Осим свега овога родители и васпитатели имају пазити, да деца телесну нужду уредно свршуют; нарочито учитель нека дете, кое се нужде ради напољѣ иште, без задржаваня напољѣ пушта.

Из свега досада реченога види се, да е негованѣ и одхраниванѣ деце с великим трудом, брижљивошћу и пажљивошћу скопчано, али е оно една од најсветијих дужности, с којуом родителѣ упознати и коју им највећма омилити валя. На жалост сиротиня и незнанѣ највише сметаю добром одхраниваню деце; с тога у дужност учителя и свештеника спада, с едне стране упућивати люде, како им валя децу ранити и одранивати, а с' друге стране дужни су они у народу любов к радности и паметной штедниј побућивати, како би се тим начинем осиромашенѣ предупредило, а домаће благостанѣ подпомогло, у коме се болѣ и деца одранивати могу.

(Свршиће се.)

Божие Заповѣди.

(Неколико лекция из Катихизиса у III. разреду народне школе).

IV.

ЧЕТВРТА ЗАПОВѢД.

(Продуженѣ.)

Зашто е забранѣно у дане празничне тешке послове одправляти? Зато е забранѣно у дане празничне тешке послове одправляти, да би ми без сваке препреке могли у те дане богоугодна дѣла чинити и за спасение душе свое и своих ближних старати се.

А зар не би могли добра дѣла и у радне дане чинити? Можемо и дужни смо доиста и у радне дане добра дѣла чинити и за спасение свое душе старати се, ал коме послови недопунштаю да то по сваки дан чини, тај треба бар недѣльне и празничне дане да проводи старајући се за спасение душе свое.

Колико смо се пута дужни сваки дан Богу молити? Сваки дан дужни смо Богу се молити јутром и вечером, пре и после обѣда (ручка), пре и после вечере, а осим тога ваља нам се, у колико е то могуће, помолити Богу пре сваког посла, а захвалити Богу кадгод кои посао срећно довршимо. —

У обште свагда и на сваком мѣсту треба да се сећамо Бога, и да хвалимо и славимо свето име његово, ал особито и по преимућству треба у дане недѣльне и празничне, да се поучавамо у свакој врлини, да чинимо дѣла Богу угодна, и да се вештамо у пояню духовних пѣсама и у богомолби, као што нас савѣтуе св. Апостол Павлао:

„Ико чада свѣта ходите. Плодъ во дѣховный есть въ всякой благодѣтели и правдѣ и истинѣ. — Искѣшающе что есть благоугодно Богу. — Исполняйте се дѣхомъ, глаголюще себѣ въ псалмѣхъ и пѣніихъ и пѣснехъ дѣховныхъ, воспѣвающе и поюще въ сердцахъ вашихъ Господеви, Благодаряще всегда ѿ всѣхъ ѿ имени Гда Исуса Христа Богу и Отцу.“ — (Као чеда свѣтлости живите, ер е плод духовни у свакој доброты и правды и истини. Истражуйте што е Богу угодно. Испуњавайте се духом, говорехи међу собом у псалмима и пояню и пѣсама духовним, пѣвајући и припѣвајући у срдцима вашима Господу; захвалюјући за свашто у име Господа Исуса Христа Богу и Отцу. (Ефес. 5, 8, 9, 10; 18—20.)

„Слово Христово да вселаетса въ васъ богатно, во всякой премудрости оучаще и браздмлающе себе въ псалмѣхъ и пѣніихъ и въ пѣснехъ дѣховныхъ во благодати поюще въ сердцахъ вашихъ Гдѣви. И все еже аще что творите словомъ или дѣломъ, все во имя Гда Исуса Христа, благодаряще Бога и Отца тѣмъ.“ (Наука Христова, нека се богато усели међу вас, у свакој премудростнучехи и светуюћи сами себе са псалмима и пояњм и песмама духовнима у благодати поюћи у срдцима вашима Господу. И све штогод чините рѣчию или дѣлом, све чините у име Господа Исуса Христа, хвалећи Бога и Отца преко нѣга.) Колос. 3, 16 и 17.

Како нам ваља поступати према своим мла-

има и служителѣма у дане недѣљне и празничне? У дане недѣљне и празничне дужни смо и своје млађе и служителѣ од тешких послове ослободити, поучавати их у закону Божијем и у сваком поштеноу, допустити им да иду у цркву, ако не сви, а оно редом једне недѣље један а друге други, и саветовати их да се клоне рђава друштва и неваљаних места. — Особито пак дужни су господари и госпође настоявати, да се млађи њихови поштено владају и да се у велике поште причешћују. Господ Бог овим рѣчма заповѣда нам да и млађима своима у празничне дане одмора дамо: „Седми е дан одмор Господу Богу твојем; тада немој радити никаква посла, ни ти ни слуга твој, ни слушкиња твоја, ни живинче твоје, ни странац који е међу вратима твоима.“ (Исхода. 20, 10.)

Има ли случајва, да нам е кадгод слободно тешке послове тѣлесне у празничне дане радити? Има, и то свагда кад то прека нужда и невоља наша или наших ближњих изискуе. Н. пр. кад треба пожар погасити, човека ил марвинче од смрти избавити, бранити себе и друге од злих људи, лечити и дворити болестнике, или ма које друго дѣло милости указивати им. У тим случајвима не само да е дозвољено, него нам баш сам Христос Спаситељ заповѣда да радимо, толкујући овако четврту Божију заповѣд: „Служите чловека ради крвљу, а не чловека ради. Тѣмже Господъ есть Сынъ чловекии и служите.“ (Марка 2, 27 и 28.)

Коима се рѣчма у св. Писму нама заповѣда, да подпомажемо сироте и удовице? Дужност помагати сироте и удовице на много се мѣста у св. писму нама препоручуе, од којих ћемо ми само једно из посланице Апостола Јакова навести, које овако гласи:

„Вѣра чиста и нескверна пред Богомъ и Отцемъ ѿдъ естъ, еже пошћати сирѣхъ и бѣдѣхъ въ скорбехъ ихъ, и нескверна себе крвљу ѿ мѣра.“ (Вѣра чиста пред Богом и Отцем вст ова: надгледати сироте и удовице у њиховим невољама, и чувати себе непоковарена од свѣта.) Соб. Посл. Јак. 1, 27.

Кои грѣше противу четврте Божије заповѣди? Противу четврте Божије заповѣди грѣше:

1. Они који презиру цркву и службу Божију, и неће да долазе у недѣљне и празничне дане на јавно Богослужење.
2. Кoji у цркви непристойно стоје, немолѣ се Богу и непазе, него се смѣју и разговарају.

3. Кои обичне своє тешке послове у те дане неоставляю, или недѣлом до подне отправляю трговину, рукодѣля ил судске послове, а после подне се чаете, ошяю, и безчасти иже Божие.

4. Сви они, кои се у те дане предаю неумерености у елу и пиѣу, многом играню и светским необузданим забавама; и кои по крчама иступленя у те дане чине.

Окром светкованя недѣльных и праздничних дана, шта на м се јошт заповѣда у четвртој Божіој заповѣди? У четвртој Божіој заповѣди заповѣда се нама да ми у обичне тежатне дане своє послове прилѣжно радимо, и да их на време свршимо.

Кое су то рѣчи, с којима се нама заповѣда да смо дужни у тежатне дане радити? Рѣче, с којима се нама заповѣда да смо дужни у тежатне дане прилѣжно радити и своє послове свршивати есу ове:

Кад е Бог човѣка створио и у рай сместио заповѣдио му е да чува и обраѣуе рай земни: „И постаби Господь Богъ чловѣка въ рди во вѣдѣмъ, еже въздѣлати и хранити его.“ (I. Мойс. 2, 15.)

Кад е Адам из рая због непослушности изагнан, рекао му е Господ Бог: „Въ потѣкъ лица твоего смѣси хлѣкъ твой, дождеже възбратишиа въ землю ѿ неже възатъ вылъ еси.“ (I. Мойс. 3, 19.) У зноу лица свога естиѣеш хлѣб свой, док се не вратиш у землю од кое си створен.

У четвртој заповѣди изрично заповѣда Бог свакоме човѣку: „Шестъ днй дѣлаи и сотвориши въ нихъ вса дѣла твоя.“

По томе дакле, дѣцо, сви они люди и жене грѣше и вређаю Бога, кои неће да раде, него се ленѣ и сваки час праве себи коекакве назови светачце, па светкую младе петке, пролетне четвртке и друге незаповедне светковине, с тога што им е ленѣост мила.

Знаете ли кое изречение Соломоново, којим се нама вредноћа и трудолюбивост препоручуе?

„Иди к' мраву, леньивче, и види како он ради, па ради и ти онако и буди мудриј од нѣга.“

„Иди к' пчели, и види труд нѣн, и какав јој е валян посао, и како е сваки люби и слави, ма да е малена и слаба.“

„Ко свою землю ради, тай ће имати хлѣба, а лень ће до века пун сиротинѣ бити.“

„Ко свою землю ради битће сит хлѣба, а ко неради битће сит глади.“

Изображаванѣ учителя.

У Немачкой има 148 препарандия, управо семинария за изображенѣ учителя, и то у Баварской 10, Баденской Виртембершкой и Хеской свуда по 3, у Саксонкой 11, у Пруской 60, у ХанOVERской 11, а у осталим државицама по 1 ил 2 а у немачким провинцияма аустрије 15. Гледећи на брой становника долази у ХанOVERской на 170,000 една, у Саксонской на 200,000 у Прайской на 300,000; у Хеской Баденской Виртембершкой и у Баварской на 4 до 500,000, а у Аустрији на 1,333,000 една. Међу овима има женски препарандия у Пруской 10, у Аустрији Саксонской и ХанOVERанской по 2 и има за изображаванѣ еврейски учителя у ХанOVERанской и Пруской по 1. Течай траје у Саксонской 4, у Пруской 3, и у осталима по 3, 2, и 1, год. дана. Средњи брой ученика е 50, ал има дегде и мањѣ, а дегде и до 100. Плате учителя на препарандияма у Аустрији износе 800 ф. а у осталим 800 до 1200 ф. ср. а плате управителя као главних учителя у Аустрији 1000 ф. у осталима веће, у Баденской 2000 ф. у Пруской 1500 толира а у Саксонской 1600 талира (по 1½ фр. ср.). Препарандие су намештене по мањим варошицама, у Пруской баш с намером, пошто се држи, да су мања места што се тиче јавнога морала сила боља, него велика места и престолнице, ал држи се, да е и другие оно, по буђи живот учителя сила удесније. Уза сав изредан рад немачких препарандия опет се више: да се не учи довољно из Психологије, као најпоглавитие науке за васпитанѣ; да се не учи довољно од немачке историје и литературе као главних за буђенѣ отачастволублиа и единства немачког; да се не учи довољно природословља, као најглавниег знања данашнѣг времена; да се не учи рисаня ни довољно економије, као поглавитих струка за раднички и ратарски живот. Далѣ е тужба на гимназије, да не приправе децу онако ваљано, као реалке, и има држава де е забрављено да се из гимназије никако више непримао

деца у препарандију, но само из реалке, пошто се осведочило да ово далеко вештии учители буду него гимназиалци. Недостатак преднаведених наука јошт већма се замера на учителима стариима, те сад свима средствима навалюе, да надокнаде оно, а ту су најглавније учитељске скупштине и друштва, де највештии од свию држе предавани о питањима из предпомених струка најглавниима, те тако су данас питања из горенаведених струка најглавније теме у тима скупштинама и састанцима.

Записник.

Вођен у јавной седници збора учитељског, држаной у месту Турии дана 3 Априла 1868 године.

Присутни: Пречастни Господин Наместник окружни школски управитель и збора председник Петар Чолић, Пречаст. Госп. Протоп. Алекс. Зарић, Пречаст. Госп. Никола Грегоровић, Аврам Борђошки, Петар Марковић, Ђорђе Каћански, Сима Машински, М. Ковачевић, Пая Николић Ђорђе Иванић, Любомир Каћански свеђеници, и часни Г. Лазар Каћански ђакон и старатель школе Ст. Томашке, Госп. Мита Поповић бележник и старатель школе Ст. Кера, Госп. Ђорђе Јовановић бележник и старатель школе Турийске. Г.Г. учители Велько Поповић, Чедомир Бошняковић Турийски, Јов. Настић, Нестор Миковић, Паво Дамяновић, Лазар Михайловић и Младен Стефановић, Ст. Томашки; Васа Клаић кулпински, Јосиф Ђулинац и Дамян Суботић Футошки, Јов. Петровић Пирошки, Станко Груић, Ст. Врбашки, Панта Поповић, Паво Јовановић, Каћки, Порфири Бабић Госпођиначки, Алекса Вуић Гложански, Ђорђе Глибонски Србс. Бечейски, Мита Јосић Н. Садски, Васа Баић из Кисача, Алекса Анђелић Бечечки, Ар. Поповић Шовски, Милош Теодоровић Пивнички, Тома Симоновић Футошки, Лазар Ђулинац Паланачки, Паво Мирковић Ст. Ивана, Стеван Жекић Бечейски, Ђура Вуић Клирик Петровесельки, Стеван Симоновић отвѣтник, и Светозар Недельковић економ из Каменице, Г. Јован Радосавлѣвић пен. учитель, Ђорђе Радосавлѣвић из Турие, Коста Стефановић из Н. Сада, пречаст, Г. Михаил Стефановић парох Ст. Кера, Г. Прока Лазић учитель Сплбашки, Госп. Мита Ђорђевић правник из. Ст Бечея, Васа Крстоношић, приватник из ст. Кера, Сава Каћански економ из Ст. Томаша, Милош Гргаров и Пера Радов из Кисача, Ђира Когаров из Пироша, Срдан Субашић из Госпођинце, Живан Ботић из Ст. Кера, Ђорђе Р. Стефановић Пая Р. Стефановић, из Ст. Томаша, Александер Јанковић из Ст. Томаша. Г. Милан Јойкић економ, Стеван Р. Стефановић екон. Пая Јойкић Тудор. Гавра Медурић общтински кнез, Глиша Новаков и Мита Јосић, заклетници, Јован Вуић; Душан Ђендић, Милош Јойкић, Мия Томић, Мита Попов, Паво Медурић, и Ђура Теодоровић, из Турие, Андрей Сарић, правник и Лаза Сарић из Ст. Томаша, Ђорђе Чолић, Аркадија Кунић, Јода Зеремски из Турие.

Горескупљни збор учитељски приставши у местну Турійску школу, помоли се Богу и пречастни господин Петар Чолић председник отвори збор са кратком али езгровитом беседом поздравивши у ньој скуплене чланове, и разложивши још потребу и цел збора тога, а затим позове вредне чланове збора на својски и зајднички рад. — Госп. учитељ Настић предложи прво избор деловођа, за кое буду Г. Ђорђе Јовановић Бележник Турійски и г. Нестор Миковић учитељ Ст. Томашки изабрани, затим се поведе реч о дневницама учитељским, кое су на првом сбору учитељском у Ст. Томашу предложене, и ради одобренија висок. Министарству поднешене, на кое в од високог Министарства од 10 октобра прошле год. под бровн 191 и 192 и одлука изишла, да се учитељима сиромашног станя дневнице при путовању на учитељске зборове, из обштинске благайнице одреде, — али коя нив од политичне власти на све обштине јошт стигла, и зато нису сви учитељи могли речену дневницу добити, због чега неколицина налазећи се у оскудном станю, нису ни могли овај збор посѣтити. Зато се поново поведе реч о томе, и заклучисе, да се молба на дотично место опреми, да се свима учитељима без резлике, приликом путовања на зборе учитељске дневнице издаю.

Госп. Председник предложи, да едан од Г. Г. учитеља, са децом ради практично молитву Господню, која в за овај збор у првом збору округа овог заказана да се практично а и писмено изради, и Г. Настић на желю већине предаваше деци речену молитву, где су га сви присутни са особитом пажњом и задовољством слушали. Затим буде збор у 11½ часова прекинут, чрез парастоса, што се у томе часу у Св. храму Божијем врлом родољубу Сими Р. Стефановићу одпочео био, на ком в цео збор учествовао. —

По подне истога дана у 4 часа скупа се збор опет у школу, и по молитви позове Г. Председник г. Настића да свој рад практично продужи, но будући да в тай рад доста огроман, и више времена се зато иште, то збор сам позове раденика, да свој рад само прочита, како га в писмено г. Настић израдио, кое он и учини. По прочитаню повела се реч о законима божијим и заподене се жива распра о томе, да ли учитељ треба покрај Божијим и грађанске законе да спомене, и по дугоме саветованю и разлаганю, преда се ствар гласаню, и већином се реши да се и грађански закони детету могу наспоменути. —

Госп. Лаза Каћански примети г. Настићу, да му в састав

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

и тумачењ изредно, но да би требало, да су тројица од учитеља, исту молитву тумачили, и то едан само за I. разред, други за II. разред, и трећи за III. разред, да се тиме означи сваки рад по себце, кои е за кои разред, будући е Г. Настић за сва три основна разреда предаво, ово се већином усвая, осим Г. Дамяновића, кои рече да е ово предаванј за учитељ, — а не за ђаке — и кои треба да знаду, шта е за кои разред. Примѣтило му се, да смо се зато састали, да и оне научимо, кои нису довољно вични у томе послу. Затим се пређе на други предмет. Писанј и считаванј гласника са сугласницима на слокове и речи; — ово е радио г. Дамяновић вешто и одрешено, и сви су га с пажњом гледали, и слушали, и по свршетку посла, примио му е збор рад са хвалом. Приметило му се само, да није нужно, сваки дан при написивању писмена питати дете за поедине потезе тога писмена као н. пр. које е усправљен, које положен, савиен, танак и дебео потез. —

По изирпленю предмета, позове Г. Председник, да се на други предмет пређе, и то: читанј приповедака, и да едан од стариј учитеља тај посао ради, а млађи и вештии — новог метода — учитељи да га прате, и да му рад онде исправе, де раденик о томе неби довољно вештине имао, и почеи се ни едан од стариј учитеља за исти рад није јавио, то Г. Настић предложи, да збор едног ма ког између себе има одредити, кои ће тај посао практично радити, и тај кои се на рад позове нека каже или да незна радити, или неће да ради. На то се Г. Ник. Бугарски сам понуди, да приповедку из Буквара „Туђе недирай“ практично ради, а садругови да га исправе ако где погрешно буде. Г. Бугарски е рад свой на обште задовољство свршио, само му се приметило да е мало обширан у послу своје био. —

Госп. Дамяновић сам није са послом задовољан, и позове јошт едном да се исти предмет повтори од едног старијг г. учитеља, о ком е сумњао да е исту радњу разумео. Замерило му се, да нема права јавно ни о коме сумњати. Г. Дамяновић опозива своју реч да није никакве сумњ ни о коме имао. Пређе се на четврти и последњи заказани предмет кои е првог збора у Ст. Томашу заказан да се писмено изради, — и на „Економию“ у обште. Г. Председник пита, ели се кои од Г. Г. учитеља за ово приправио да то збору писмено прочита, на које се јаве Настић и Стефановић, да су готови своју радњу

прочитати. — Г. Настић чита свой писмени саставак о економији, што га је за конференцију ову израдио. Нико му ништа непримећује. Стефановић свой рад није читао будући да није по одлуци поменуте тачке посао тај израдио, но само једну струку, посебце из економије. Напоследку Преч. Г. Петар Марковић примећује да средњи нараштај неуме нови и обшти правопис да добро чита, а будући су најновије најполезније књиге омладинске све овим правописом писане и печатане, то моли г. г. учитеља, да би у школама своим више позорности томе правопису поклонили. Једногласно се предлог пригрљава и усваја. —

По молитви благодарности разрешава Г. Председник збор у 8 часова вечера, уједно заказујући седницу за 4 Априла у 9 сати пре подне. —

Другога дана т. е. 4 о. м. по молитви, отвори г. Председник збор у заказано своје време, и позове деловођу Миковића да јучеранњи записник прочита, позвавши чланове да пазе, ако би ко имао што на записник приметити. По прочитану имена присутни чланова, видило се да гости овог збора нису сви пописани, због чега се сад прво то пописивање доврши; и затим се стане записник отсек по отсек читати, а уједно одма и сваки отсек наново претресати, што се методични питања тицало.

По прочитану записника, избере се један одбор од 7 лица, да спреме и донесу предлоге за саветовање после подне.

У који одбор буду слѣдећи изабрани: Г. Јов. Настић, Паво Дамяновић, учители Ст. Томашки, Стеван Жекић, Ђуро Глибонски учитељи Бечейски, Велько Поповић учитељ Турјиски, Мита Јосић учитељ Н. Садски, и Никола Бугарски учитељ старо Керски, — у један час по подне распусти г. Председник збор заказавши у 3 часа истог дана седницу.

По подне у 3 часа истог дана отвори Г. Председник збор и позове избрани одбор, да предлоге за саветовање што га је склопио збору прочита. Г. Жекић одборски перовођа чита прву тачку одборског записника, којим се од овог збора извешће иште од треће тачке ланскога одбора, за овај саданњи збор предложене т. е. о фондови школски за сиромашну децу и о руковању њином.

Гђн. Поповић Бележник и старатељ школски из Старог Кера, даје извешће о тамошњем фонду школском, који од 1852 год. већ постоји, и у који се годишње 10 ф. 50 нов. а. вр.

www.nlb.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

улаже. Ст. Томаш дае годишнѣ у поменути фонд 21 ф. а вр. Турия 30 ф. а. в. Кулпин 21 ф. а. вр. Шове 10 ф. Футот 24. ф. г. Ђулинац учитель Футотошки напоменуо е неки 15. ф. а. в. кои су се новци приликом тамошнѣг дечиег маялеса скупили и г. Сави Стойшићу местном школском управителю предали, Предложено, да дотични одбор школски отоме извешће будућой конференцији донесе. Проча г. г. учители, нису дали никаквог извештая о своим школским фондовима. —

Примећено е, као да се неки г. г. учители устручавају јавног рачуна о поменутих фондовима давати. — Неки се обећаше да ће поднети извешће таки или будућем збору учительском, или још пре писмено срезком школском одбору среза овог, кои ће се за те и за многе друге важне ствари школске још за трајанѣ овога збора образовати,

Друга точка одборска пита, за пету точку ланског одбора, у којој е предложено искати одобренѣ од високог Министарства за држанѣ учительски зборова у ширем кругу. Почем до данас још ништа се о томе поискивању незна, заключено е о томе извешће од частне конзисторие молбено искати, да ч. конзистория о свему томе срезком школском одбору јави, а наипаче, ели закључак ланског одбора послала Министарству, и ели о томе каква одлука од високог Министарства стигла, и шта е све до сада у погледу том чинила. По довољном расправљању, предлаганю, и закљученоу горње ствари, пређе се на избор срезкога одбора, у кои буду осим пречастнога Г. намесника Николе Грегоровића као председника јошт 6 лица изабрани а наипаче Г. Лазар Каћански Ђакон и старатељ србске Ст. Томашке школе, Г. Мита Поповић Бележник и старатељ Старокерске школе, г. Јован Настић Нестор Миковић учители Ст. Томашки, Велько Поповић учитель Турийски, Аркадија Поповић учитель Шовски.

3. Ели што одговорено, на молбу народних учителя округа Н. Садског у којој е молбно, да се за врховног управителя наши народни школа Г. Н. постави? —

4. Да се изјави жалост овога збора, и у записник уврсти за оних трудбеницама наши школа, које немала смрт из средине наше отрже. По молению Богу за душе њихне, уврстесе имена, као што слѣдую: Григорие Крстоношић свештеник из Ст. Кера, и управитель местне школе, Сава Стойшић свештеник старофутотски и управитель местне школе, Сима Р. Стефановић старатељ школа Турийски, и Сима Теодоровић учитель Товаришки.

5. Да пречастна консистория што пре распише предлоге по налогу високог Министарства, кои би се на идућем дијецезалном збору решаваати имали.

Напоследку скупштина предложи, да се свуда заведе вечерњѣ школе, на кое се сваки учитељ своеволјно обећа свом силом и снагом настојавати, да се речене школе остваре, и у дело приведу. За тим се одреди место за дијецезални збор Кула, а услучаю, ако неби за ово одобренѣ добили, срезки у Товаришеву. Одбор срески заказуе дан збору и позива на скупштину.

Са овим се срећно сврши рад овогодишњѣ прве конференције, у 8 часова вечером, и по молитви благодарностипусти Г. председник збор изјавивши му своју топлу благодарност на својском делану и саучашћу, а овај узаймно опет Г. председнику на његовом свесрдном, и искреном заузиману за све оно што бољој и лепшој будућности народа србског води, и праштајући се братски едан с другим развије се збор — до сретног састанка.

У Турји 5. Априла 1868 године.

Петар Чолић Нам. и окр. шк. Надзиратељ. Нестор Миковић, пероводитељ. Николай Григоровић, парох Деспот Ст. Ивански. Лаза Каћански, Ђакон Ст. Томашки. Дмитар Поповић. Јован Настић, учитељ Ст. Томашки. Велько Поповић учитељ Турјиски.

Исторички преглед црквених књига.

(Продужено).

10. МИНЕЙ МЕСЕЧНИ.

Миней месечни е књига, која садржи у себи правила угодницама божјим и празницима господњим и богородичним, означеним по месецослову, по коме се он дели на 12 делова или месеци, сваки месец на обични брой дана, од којих сваки садржи по едно или више правила различним светим и празницима.

Обичај састављати духовне песме у славу триедног Бога, као и у част и спомен светих угодника божјих, врло е давнашњи у цркви хришћанској, но ове у прва времена хришћанства нити су биле многе ни постојане због честих и жестоких гонења на хришћане, особито на пастире кои су једини могли у цркви постојати ред увести. Но кад е црква одржала

победу над спољашњим непријатељима, и хришћанско богослужение добило слободу, онда су и послѣдоватељи њѣни к старим песмама, заоставшим из пређашњих времена, додавали нове. Тако е св. Амвросије, Майландски епископ, пошто су Ариани из саборног храма тамошњег изгнани, унатој лажној науци њиховој певао благодарну песму: „Тебе Бога хвалимъ;“ —

Ефрем Сиријин певао е врлине многих мученика, а св. Златоуст установио е особити ред црквених песама под именом „тропара“ и без сумње их е сам сачињавао; Григорие Назијанзин (Богослов) предао е својој цркви многе песме у част И. Христа сложене.

Без сумњѣ многе од ових песама из најстаријих времена и данас се одзиваю у нашим храмовима, премда их по недостатку историчких доказа и неможемо по именуце избројати. Нама е достављено позната дубока древност само три црквене песме, а то су: јутренј или велико славословие: „Слава въ вышнихъ Богу;“ вечерња химна: „Свѣте тихій:“* и мало славословие: „Слава Отцѣ ѿ Оубѣ ѿ св. Духѣ и пр.

Писатељи, коих песме без икакве сумњѣ сачињаваю састав минея, почию од 5 в. У овом е Анатолије патријарх цариградски сачинио многе стихире на празнике и свеце, а Роман Едески ђакон, заслуживши име сладкопѣвца, саставио много кондака и к томе неколико стихира.

У 6 в. Антим и Гимокл умножише брой тропара; Теодосије Сиксот сачинио е више стихира мученицима пострадавшим у Аморији; Стефан епископ Светоградски написао е пет стихира на дан рођеня Богородице.

У 7 в. Андрей Архиеп. Критски саставио е више канона, а именовито: на зачетие св. Ане, рођенј Богородице, рођенј и усекование Јоана крестителя, Апостолима Петру и Павлу и пр. као и више стихира на ове и друге празнике. Савременици њѣгови: Софроние патр. Јерусалимски сачинио е неколико тропара на царске часове пред рођенјем Христовим и Богоявленјем. Сергие патр. цариградски написао е пет стихира рођеню Богородице; препод. Симеон Скилита саставио е стихире великомученику Димитрију.

* На ову песму позива се св. Василије као на стару јошт у њѣгова времена. У часословима нашим надписуе се ова као: творение Софронія патр. јерусалимскога“ кои е у 7 в. живио; но њѣму е приписана веројатно по томе, што јо е он у црквама палестинским у обште употребленј увео.

У 8 в. обогатила се црква песмама Косме Еп. Мајомског и Јоана Дамаскина. Косма Мајомски сачинио је каноне на празнике: Рођења Христовог, Богоявљенија, Преображења, Сретенија Успенија, Крстова дана; Григорију Богослову и великомученику Георгију; такође неколико стихира на најважније празнике и дане светих.

Јоан Дамаскин, који често долази под именом Јоана Монаха, саставио је такође каноне; рођењу Хр. Богоявљенију, Преображењу, Успенију, Првомученику Стевану, Василију вел. Ап. Петру и Павлу, Косми и Дајану, рођењу и усекновенију Јоана кр. Архангелу Михаилу, на Нову годину и многе друге, осим тога сачинио је мношину стихира налазећих се у минеју. — Осим ове двојице има из истога столѣтја и више песника, као: Стефан Савант, који је написао каноне на Обрезање, муч. Кирију и др. Герман патр. цариградски сачинио је каноне на успомену васеленских сабора особито шестог и седмог, такође и много стихира на различне празнике: Теофан Исповедник написао је такође неколико канона.

У 9 в. Теофан начертани митрополит Никејски написао је неколико канона, но више од свију других обогатили су цркву производима своим савременици Теофана два Јосифа: Студит и Пѣснописац. У минеју налази се 134 канона надписаних именом просто Јосифа, а 48 именом Јосифа пѣснописца. Овога века живили су јоште Теодор Студит, сачинио је много стихира; Гергије митроп. Никомидиски, савременик патр. Фотиа, који је сачинио неколико стихира св. отцевима присуствовавшим на всел. сабору Никејском, једну I. Златоусту, и на воведење Богородице, осим тога многе кондаке на различите дане; Методије патр. цариградски написавши две стихире Константину вел. Михаил Псел ученик патр. Фотиа, филозоф византиски, испод чијег је пера изишло неколико стихира у спомен три вараха, и на дан успомене вселенских сабора; Исидор Монах сачинио је канон св. Димитрију; Касија, благородна дѣвица, бивша доцније инокињом, која је сачинила две стихире на рођење Јоана предтече.

Десети век по недостатку у просвети мало је имао пѣснописаца црквених; спомена заслужује Симеон Метафраст, сачинио је канон препод. Марија Египетској и неколико стихира другим светима.

Века 11 живили су: Јован Мавропус, архиеп. Евхайдски, кои е сачинио 24 канона И. Христу, неколико Богородици и другим светима; Никита Пекторат, еромонах студиског манастира, сачинивши канон св. Николаю на дан пренесения моштију; Михаил Филе родом из Ефеса, написавши неколико стихира Богородици, Григорию Богослову и мученицима Георгию, Димитрију, Теодору и Нестору, Анастасије, еп. кесарије палестинске, и Нил Доксопатрије сачинивши неколико свештених песама, премда е неизвестно каквих.

Од пѣснописаца последња 4 века т. е до падења грчкога царства (1453) познати су: Василије монах, написавши канон на Воведение Богородице; Арсеније патр. цариградски, сачинивши едну стихиру Ап. Петру и Павлу и две Арх. Михаилу; Филотей патр. цариградски саставивши каноне: мученику Григорию и Јоану Дамаскину; Нил Ксантопул, сачинитель трију стихира трима ерарсима; Марко Евгеник написао неколико стихира на рођењ христово и осам канона Богородици. Овамо спадаю јоште Никита и Симеон архиепископи солунски и Теолепт архиеп. филиделфиски, кои су саставили много служби, канона и стихира, но којих по имену, ние известно. — Осим овде избројаних налази се у минею јошт много других сачинителя канона и песама црковних којих време живота ние познато.

Судећи по разлици времена, у кое су живили писатељи минејских саставака, само се по себи показуе, да е књига ова у различна времена, различно изгледала. Почетак минея може се односити времену Софрония патр. ерусалимског и Јоана Дамаскина, кои су све до њих познате свештене песме у едну књигу скупили. Овај е рад доцније продужен, особито у студиском манастиру, кои е примао у себе све из ерусалимске цркве, и у ком се Теодор студит занимао уређењм постојног и еднообразног реда у богослуженију; у 11 в. он е јошт већма умножен новим делима, која е скупио Јоан митроп. евхайдски. Само пак подпуно издавѣ минея изишло е код Грка тек у 17 ст. у месечним свезкама (од год 1602 — 1626.)

(Продужиће се.)

Д о п и с и.

Ъ. Из Сомбора 6. Мая. Господни Сима Леовић адвокат поклично в Србској школи овдашњој врло лепу заставу, на којој в вештом кичицом академичког сликара и професора у овд. реалци Г. Пухте насликан с едне стране лик св. Саве Просветителя, а с друге лик св. Димитрија великомученика патрона породице дародавчеве. Заставу ову на Ђурђевдан после Ютрени осветио в наш Господни Протопрезвитер и уз лепу беседу предао ученицима.

Између Ускрса и Спасова сахранисмо овде два млада радина на пољу школском, едно в Никола Вукидиновић савршени приравник и бивши неко време лични заступник учительски у Сивцу, кои се овде код свог родитеља после дужег болованя од суве болести у 27. години живота 7 Апр. о. г. упокоио; други покойник в такође овдашњи син Риста Вукићевић, кои в пре седам година препарандию свршио и до сада у Срему на више места учительствовао, а всенас као суплеент Товаришевачки разболевши се од суве болести дошао в овамо и ту после петмесечног болованя 1. Мая у 27. живота години Богу душу предао, оставивши после себе неутђшну супругу са двоє сирочади. кои би у највећој невољи и оскудици остали, да се ние нашао племенитодушни Г. Люб. Момировић грађанин Шидски и овога врстна и честита супруга, кои су удовицу и неаку сирочад овога учителя у своју заштиту примили. — Браћо учитељи! Ово нек нам за усаветовањ служи да нам се својски за подизањ пензионог фонда заузети ваља.

В. Из Ердута. Између Даля и Белога Брда на Дунаву ниже ушћа Дравског налази се село Ердут и у нѣму развалине старе тврдинице Ердутске, у којој се до скоро видити могле на дувару измолване наше иконе, а и сад се види една икона Св. Отца Николая по нашем стилу насликана. Име Ердут долази од маџарске речи Erdőd, што рећи тврђава у шуми.

О прошлости овога места читао сам у народном календару у Рѣки г. 1859 изданом ово: „Три милѣ од Осека на Драви (болѣ: на Дунаву) лежала в тврђава Ердут некадашня својна обителѣ Бакач-Ердедијанске, код данашнѣг села истога имена.“ Знати ваља да в из ове породице био славни Тома Бакач Острогонски примас за владе краља Владислава II. кои в са Србским Змај Деспот Вуком и Вартоломием Драгљем (Drágfy) противу завереника: Петра архиепископа калачког, Ловре войводе Илочкиг, Берислава приора врањског (Prior Auranae) и Ивана Кишхорвата, — славно воевао, и войску им разоривши тврдинѣ подунавске од нѣх отео, па Берислава у Дунав бацио, а Ловри Сремском живот поклонио. (Commentarium de Sacra Corona Hungariae). Исти тај Тома Бакач био в основатељ породице Ердедине и Палѣине, кое су се у Угарској повестици у седамнајстом веку прославили.

Ако ми за руком пође достаточније што о прошлости овога места дознати, то ћу читаоћем србском свѣту путем Школскога Листа саобштити. За сада јављам, да се код нас налази Србска Школа у приватној наймљној кући. Уз свакидашњу школу постои и недељна, у којој свештеник младеж обоєга пола молитвама и црквеном поянью

обучава, а за време великог поста ове године на предлог местнога свештеника долазила е одрасла младеж свако вече на предавањѣ науке Хришћанске и црквенога појая, и врло е добро у оба ова предмета напредовала. — У цркви Ердутској сваке се недеље св. Евангелие толкуе, кое люди врло радо имаю. Ако Бог да наумилисмо на есен праву вечерњу школу завести и надамо се да ће она овдашњим народу од велике користи бити.

Школске вести.

ФИЗИКАЛНЕ СПРАВЕ ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ. Да се физикална знања што већма распростра, наредила е школска власт у Виртембершкој, да свака основна школа има набавити збирку од Спиндлерових физикалних справица. У тој збирки има: 1 магнет, 1 магнетска игла, 1 електроскоп, 1 електрофор, 1 лайденска флаша, 1 електромагнет, 1 билјор, 1 термометер, 1 ватегача, и више других справица, коима е придодато жратко упутство за учителѣ, како ће са овим поступати. Цела ова збирка кошта 11 фр. и може се добити преко сваке књижаре од Шмита уредника школскога листа у Дармштату. Препоручуемо ово и нашим бар главним школама.

ГИМНАСТИКА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ. Иза ратова од предпрошле године заведена е по Немачкој у свима основним школама гимнастика, помешана с войничким вештбанѣм и играма. Све владе жртвую на ово сила више новаца но досад, па де нису учители овом вешти, тамо се придају у помоћ војаци, кои су овом вешти, а войнички чиновници подпомажу ово свом снагом, надгледају, а на много места и сами децу уче. За учителѣ држани су о прошлим Ферјама на много места курсови о овом, и изметну се премне за оне, кои са децом најбољи успеху овоме учине, а на великим школама постављени су свуда редовни учители гимнастике и войничкога вештбана. Препоручуемо ово и нашим свуда.

УЧИТЕЛЈИ У ШКОЛКИМ ОДБОРИМА. Саксонска влада наредила е, да одсад у све местне школске одборе уђе и местни учитель као редовни члан, а де их е више, едан од тих, а по варошима да уђу сви школски управители и по 1 учитель уза сваког управителя, и само у оне седнице, де би о ком од тих лица пресуда давана бити морала, да неможе ући, а у протоколи да се увек забележи, кад кои од учителя ние био и зашто.

ТРОШАК НА ШКОЛЕ УПОРЕЂЕН СА ТРОШКОМ НА ВОЈСКУ.
Од свако 1000 ф. данка издае

Аустрија	270 ф.	на војску	а	19 ф.	на школу,
Баварска	219 ф.	„	„	22 ф.	„
Баденска	182 ф.	„	„	35 ф.	„
Виртембершка	218 ф.	„	„	47 ф.	„
Прајска	278 ф.	„	„	14 ф.	„
Саксонска	214 ф.	„	„	37 ф.	„
Француска	295 ф.	„	„	11 ф.	„

По томе најгора е по школе Француска, а најбоља Виртембершка, Саксонска и Баденска.

ХАЛИЧКЕ РУСКЕ ОБШТИНЕ. Више од 500 Руских обштина у Галицији поднеле су царском државном сабору у Бечу просбу, да се уништи нови училиштни закон, по коме би се имао польски език у руским основним школама у Галицији предавати.

НАИМЕНОВАЊА УЧИТЕЛСКА. По приватним гласовима уредништву овом саобштенима Г. Милош Алексић учитељ Сентпетерски постављен е за учитеља у Србској Кларии у Банату; Г. Симе Ненадовић учитељ Лежмиирски наименован е за учитеља у варошици Даровару у Славонији, а Г. Велько Константиновић Сомборски приправник изабран е и потврђен за учитеља Чурушког.

УЧИТЕЛСКИ ИСПИТИ. По смислу наредбе в. кр. угар. Министра Просвете од 27. Окт. 1867. бр. 11.465. обвезани су испит о способности за учитељство у школама са србским предавањем езиком, у србској Препарандији Сомборској на концу текуће школске године положити слѣдујући учитељи из Арадске епархије Г. Г. Арон Тимотић учитељ Гайске предградске мешовите Србско-романске школе; Константин Гедошевић учитељ чисто србске школе у М. Чанаду; Јосиф Агрима учитељ мешовите школе у Торњи.

По смислу наредбе од 11. Дек. 1867 бр. 15,349 имаю исто такав испит положити учитељи из Темишварске епархије: Г. Г. Ђорђе Грбановић учитељ у Иванди; Милош Войновић у Станчеву, Любомир Ракић у Товладији, Јосиф Василеско у Феню, Ђорђе Путић у Хрњавку, Ђорђе Богосав у Ченею, Ђорђе Гатајнац у Кечи, Валтазар Василџић у Мунари, Михаил Девић у Сенђурђском привору. Од ових учитељских места су Иванда, Станчево, Фенџ и Кеча чисто Србска а остала мешовита Србско романска. —

По смислу наредбе постојавшег кр. уг. Нам. Савета, од 23. Апр. 1866. Бр 11,890 исто такав испит имаю с концем текуће школске године положити учитељи мешовитих школа из Вршачке Епархије: Г. Јован Гайта у Влайковцу, Димитрије Јовановић у Малом Цаму, Петар Ђурђа у Малом Гаю, Александар Жебелян у Маргити.

ЖЕЉЪ УЧИТЕЉА У КАСЛУ. Учитељи у Каслу у Немачкој поднели су своје жељѣ Пруском зсмаљском представништву, у којима између осталог ово захтеваю:

1. Да по правлу у свакој школи на једног учитеља несме више од 60 деце доћи. Ако их е више, то се има за сувишак учитељу награда дати.

2. Гдегод има 100 за школу способне деце нека се ослужују други разред.

3. У варошима са више од 10.000 жителя нека буде најмања плата учитељска 400 талира (око 600 фр. а. вр.) уз то слободан стан, и после петогодишњег службе додатак годишњим од 50. талира, кои се сваких пет година са 50 талира повишује, док се после тридесет година неповиси на плату од 700 талира (1050 фр. а. вр.) —

4. Плата и награда за поянѣ у цркви при богослуженију и при одправљању певачких дужности на укупима овамо се нерачуна.

Са овим жељама слажу се подпуно учитељи у целој Пруској краљевини.

СТЕЧАЙ.

Бр. 84. из 1868. гл. скуп.

На основу закључка главне скупштине бр. 84. овим се на упразњено учитељско место у I. и II. разреду овдашњих девојачке школе стечај до св. Илије о. г. отвара. Плата је 420 фор. а. вр. годишњих.

Проситељи имају своје молбенице са доказима о учитељској способности до горњег дана магистрату ове вароши поднети.

Из главне скупштине представништва сл. п. кр. града Сомбора дана 11. Маја 1868. држане.

А. Коњовић, Градоначелник.

О Б Я В А.

Од књига припадајућих фонду Школског Листа и фонду за учитељске сироте, добити се могу код подписаног за готов новац ове:

Чланци о васпитању за родитељ. У Сомбору 1867. цена 30 н.

Спомоћна књига за разясњавањ прквеног појма за учитељ и младеж написао Н. Ђ. Вукићевић У Сомбору, 1865. цена: 36 н.

Изяснение св. Литургије за младеж србску написао Н. Ђ. Вукићевић. У Сомбору 1865. цена: 36 н.

Неколико народних песама за наизуст учењ, цена: 10 н.

Науке из св. писма за наизуст учењ у основној школи цена: 10 н.

Назначай женскињ по св. Божијој рѣчи од Богдана Кузмановића пароха са врло лепом сликом. цена: 50 н.

Од књига моим трошком изданих добити се може код мене само: „Мисли о уређењу прквено просветних одношаја Срба у Аустрији.“ Дело кое је Матица Србска са 25 дуката наградила. Спштена цена овој књизи је 50. новчића,

Н. Ђ. Вукићевић,

припр. професор и уредник Школ. Листа.

Код уредништва може се добити слика Доситеја Обрадовића (издана ове године), по 1. ф. а. вр.

Онџ Господу, код кое се моя књига „Милана“ у комисији још од год. 1862. налази, умољам, да ми уз рачун о продатим књигама, све непродате екземпларе по сигурној прилици или по пошти о мом трошку што скорије поврате.

Са подпуним бровима Школског Листа у станю сам јошт послужити.

Лист овај излази двапут месечно.

Цена је на целу год. три форинта, а на по год. 1 фор. 50 нв.

Издаје и уређује Никола Ђ. Вукићевић.

Тискано код Андрије Вагнера.